

Hervé Charles Albedo

Kunstenaar

Hervé Charles (Nivelles, 1965) gebruikt vooral fotografie en video als media. Hij studeerde Plastische kunsten en Kunst en Communicatiewetenschappen (ULG) en ontving de tweede prijs van de prestigieuze "Preis für junge europäische Fotografen" van de Deutsche Leasing (Berlin) en de prijs "Photographie ouverte" (Charleroi) toen hij nog studeerde. Hij wint ook een project van de Commission des Arts de Wallonie [Kunstencommissie van Wallonië] om een kunstwerk te integreren en stelt zijn werk onder andere tentoon bij Martin Gropius Bau in Berlin, op de Triennale de Milano, in het Palais de Tokyo in Paris, in Bozar in Brussel en in vele privé galerijen en beurzen voor hedendaagse kunst.

Hij beoefent ook heel wat andere aanvullende activiteiten in de kunst, zoals onderwijs en curatorschap.

Tentoonstelling

Hervé Charles heeft de mysterieuze titel "Albedo" gekozen voor deze solotentoonstelling, een Latijnse term die "wit" betekent. Dit woord werd namelijk in de middeleeuwen door de alchemisten gebruikt om te verwijzen naar de tweede fase van het 'Grote Werk', een proces om de transmutatie van onzuivere en inferieure materialen in goud, het meest edele metaal, te versnellen.

In de 18de eeuw werd dit verfranst tot "albédo" door de wiskundige en astronoom Jean-Henri Lambert (1728-1777) om het weerspiegelend vermogen van een oppervlak aan te geven. Concreet betekent dit dat hoe helderder een oppervlak is en hoe beter het het licht dat het ontvangt (zoals bij verse sneeuw) weerkaatst, hoe hoger de albedo is. Omgekeerd heeft een donker oppervlak (zoals opgedroogde en afgekoelde lava) een laag albedo.

Dit fenomeen is een doorslaggevende factor in klimaatregulering, aangezien de albedo een invloed heeft op de hoeveelheid energie die door onze planeet geabsorbeerd wordt. Door een aanzienlijk deel van de zonnestralen naar de ruimte terug te kaatsen helpt een helder oppervlak om de omgevingstemperatuur te verlagen en dus de opwarming van de atmosfeer te beperken. Omgekeerd slaat een donker oppervlak de warmte op en draagt het zo bij aan een toename van de temperatuur.

De titel *Albedo* sluit dus perfect aan bij het milieubewustzijn van de kunstenaar, maar ook bij zijn reflectie over zijn favoriete medium, de fotografie. Licht is namelijk het basismateriaal van alle fotografen, omdat het een afdruk nalaat op een lichtgevoelige laag (analoge camera) of elektronische pixels (digitale camera). Hervé Charles gebruikt beide technieken om fragmenten van natuurlijke landschappen vast te leggen. De aarde staat omwille van alle veranderingen en transformaties die ze ondergaat centraal in zijn werk sinds het begin in de jaren 1990.

Curator: Pierre-Olivier Rollin

De kunstenaar onderscheidt zich sinds het begin van zijn carrière met een reeks foto's met als titel **CLOUDS AND CONSEQUENCES** [wolken en gevolgen], die sneeuw, ijs en water in vloeibare staat afbeelden. Hij beschouwt die als "gevolgen van wolken" en legt zo een direct verband tussen hemel en aarde.

Deze serie foto's uit het midden van de jaren 1990 legt reeds getuigenis af van zijn vermogen om een wereld die constant verandert enkel via de synecdoche vast te leggen: een goede kadrering isoleert een fragment dat het geheel oproept, waarbij de kijker een echte inspanning moet doen om de visuele nuances ervan waar te nemen.

De manier waarop Hervé Charles zijn series presenteert, geeft zijn foto's een speciale dimensie. Zijn eerste werken, eerst in zwartwit en daarna in kleur, worden op een doorzichtige rechthoekige of driehoekige drager aangebracht. Op deze manier kan de kunstenaar het objectkarakter van zijn foto's benadrukken. Tegelijkertijd gaat hij uit van hun relatieve autonomie ten opzichte van hun onderwerp. Dit is een van de terugkerende eigenschappen van zijn werk, waardoor zijn beelden een algemene waarde krijgen die de omstandigheden waarin de foto gemaakt is en de variaties in locaties overstijgt.

Een van de werken uit deze serie tondo's, een verwijzing naar schilderijen en beeldhouwwerken in laag- of hoogrelief die uitgevoerd worden op een rond oppervlak, legt een verband met het vervolg van zijn onderzoek; we zien er de donkere, ruwe texturen van afgekoelde lavalagen opduiken.

Eerste video's, nieuw onderzoek

De vulkaan duikt als thema op rond de jaren 2000. Dit gaat gepaard met een overschakeling naar digitaal. De kunstenaar is zich bewust van de wijzigingen die dit inhoudt en experimenteert met nieuwe manieren van werken, op zoek naar de meest geschikte plastische uitdrukking. Op de tussenverdieping toont een hedendaagse video van zijn experimenten een lavastroom. Dit is de inleiding tot de serie **VOLCANOES** [vulkanen], waarmee de fotograaf de geologische en klimaatverandering in vraag stelt.

Hervé Charles beklimt sinds het einde van de jaren 1990 actieve Europese vulkanen, vooral in Italië (Stromboli, Vulcano en vooral de Etna) maar ook in IJsland, om de verschijningsvormen ervan vast te leggen. Hij gaat steeds dichterbij deze fenomenen om er close-ups van te maken, met scherpe contrasten. Omdat de kijker geen enkel referentiepunt heeft qua schaal, kan hij de referent niet bepalen. Hij kan de vulkaan enkel herkennen aan de roodachtige kleur van de lava, vermengd met geharde rotsen.

Milieubewustzijn

In het begin van de jaren 2000 richt de kunstenaar zijn aandacht op uitgesproken milieukwesties, waarbij hij een acuut bewustzijn van de duidelijk zichtbare menselijke voetafdruk op de natuurlijke omgeving vertaalt. Hoewel de mens niet in zijn werk zichtbaar is, is hij wel indirect aanwezig als de oorzaak van de getoonde veranderingen.

In deze periode maakt hij twee belangrijke reeksen: **MARÉE NOIRE** [olievlek] dat getuigenis aflegt van de scheepsramp met de olietanker Erika (1999) langs de Bretoense kust in Frankrijk en van de scheepsramp met Prestige (2002), langs de kust van Galicië in Spanje; en **MARÉE VERTE** [algenzee], opnieuw in Bretagne, over de invasie van de kust door zeewier, een direct gevolg van intensieve veeteelt en landbouwvervuiling.

In deze series maakt Hervé Charles gebruik van een visuele paradox: natuurrampen, in hun verschillende manifestaties, hebben een verontrustende plastische schoonheid (sombere gekrulde vormen olie op het water, groene golven van zeewier in een staat van ontbinding) maar ze tonen in hun leegte de brutale aanval op ecosystemen, op de fauna en flora van dit natuurlijke milieu. De hele kunstproductie van de fotograaf berust op deze spanning: beelden maken met een onweerlegbare schoonheid die tegelijkertijd de kijker confronteren met een zorgwekkende werkelijkheid.

Fototableaus

In het eerste decennium van deze eeuw verkent de kunstenaar uitgestrekte woestijnen en ijsvlakten, vooral in IJsland maar ook in Quebec. Uit deze reizen ontstaat de serie **GLACIERS** [gletsjers] met de uitgestrekte witte vlakten met hoog albedo.

Deze foto's van gletsjers maar ook van olievlekken, algenzeeën of vulkanen spreken de toeschouwer aan met hun thema maar ook door hun vorm. Ze maken deel uit van wat de Franse criticus Jean-François Chevrier (1954) 'fototableaus' noemt. Het vierkante formaat, gevat in een witte rand en een massieve omlijsting, de uitgewerkte compositie binnen een strikte kadrering, de opbouw in verschillende lagen en de intense kleuren dragen allemaal bij aan de creatie van een autonoom object. Dit object houdt de referent op afstand en stelt zich frontaal op tegenover de toeschouwer, om zijn blik te onderdrukken. Door het grote formaat, wat zeldzaam was in de fotografie in de jaren 2000, kan de bezoeker bovendien volledig opgaan in het beeld.

WATERFALL [waterval] gaat over een andere vorm van water, in dit geval een vorm in beweging. De foto's tonen watervallen in IJsland uit de jaren 2000 maar ook de Victoriawatervallen, die zich bevinden op de grens tussen Zambia en Zimbabwe en die hij een tiental jaar later fotografeerde. Deze foto's geven het moment aan waarop de problematiek van waterstress zijn intrede doet in het werk van de fotograaf. Dit milieuprobleem ligt aan de basis van zijn huidige reflectie. Deze foto's spelen met licht, waardoor de waterval, die wat droogstaat, een vloeibare, bewegende materialiteit krijgt.

Technologische reconstructie

Een model in 3D van het Lago di Piana degli Albanesi, een kunstmatig meer in de buurt van Palermo in Sicilië, toont aan dat dit waterreservoir nu bijna droog staat. Hervé Charles is in het begin van dit jaar nog ter plaatse geweest voor een fotogrammetrische opname van de plaats, waardoor het landschap in een samengesteld beeld omgezet wordt. Deze digitale verwerking is de basis van de anaglyf-video, een beeld dat bedoeld is om in reliëf bekeken te worden met twee filters van verschillende kleuren. Die kunnen bekeken worden met een 3D-bril. Deze video wordt op een ledscherm getoond en biedt zo een diepgaande visuele ervaring.

Destructie

Het werk van de kunstenaar ontwikkelt zich verder door nieuwe natuurelementen, zoals de wind en het vuur, te bekijken in de context van klimaatverandering. In de reeks **TEMPÊTE** [storm] legt hij de schade die door de storm Klaus (2009) in Frankrijk berokkend werd vast.

Sinds 2010 fotografeert de kunstenaar in de serie **FIRE WALK WITH ME** [vuur loop met mij] de uitgestrekte verbrande bossen in Corsica, de rest van Frankrijk en Spanje maar ook Portugal en Italië. In deze foto's zien we de branden woekeren, met dikke opstijgende rook. Voor deze serie laat hij, net als in zijn serie van de Afrikaanse watervallen, tijdelijk het vierkante formaat los en kiest hij voor een verticaal formaat. Dat sluit beter aan bij zijn onderwerp: de ranke, verbrande bomen en de opstijgende rook.

In **EXTRACTION** [ontginning] buigt de kunstenaar zich verder over de schade aan het milieu. Deze keer concentreert hij zich over de gevolgen van de mijnbouw. Deze werken werden gemaakt in 2024 op de site van de gedeeltelijk gesloten mijn van Rio Tinto in het zuiden van Spanje. Ze tonen vervuild water, dat rood geworden is door de resten van metalen. Wanneer deze foto's op doorzichtige film afgedrukt wordt, zoals de beelden van de Victoriawaterval, spelen ze met het transparante karakter van hun drager en tonen ze deze keer een accumulatie van kleuren die doet denken aan het alluvium van de rivier.

Boven in de Salle Pierre Dupont toont een video uit de serie **WATERFALL** een waterval in IJsland die van dichtbij gefilmd werd. De kunstenaar beschouwt deze bewegende beelden als "foto's die blijven duren". Ze worden vertraagd afgespeeld en in een lus om een afstand te creëren tot de referent en de intrinsieke plastische eigenschappen van de waterval te benadrukken.

Tegenover de video brengen foto's van wolken ons terug naar het begin van het artistieke traject van Hervé Charles, als een soort getuigenis van zijn eerste onderzoek. De fotograaf heeft toen de reeks **CLOUDS** [wolken] gemaakt. Om de wolken op een tastbare manier te tonen, ze bijna "aan te raken", legt hij ze vast vanuit een klein vliegtuig, met de zijdeur open. Het resultaat zijn foto's zonder oriëntatie of ruimtelijke referentiepunten, die in alle richtingen bekeken kunnen worden. Zo verwijzen ze naar de schoonheid van de studies van wolken van Alfred Stieglitz (1864-1946).

De reeks **VOLCANOES** wordt vervolgens getoond als een geheel van beelden, afgedrukt op transparante film en op plexiglas gelijmd, en dan op enkele centimeters van de muur bevestigd, zoals bij de reeks **CLOUDS AND CONSEQUENCES**. Deze manier van presenteren creëert een gevoel van diepte door de kloof, wat nog versterkt wordt door een spel van licht. De verlichting komt van boven of van opzij, waardoor de foto's als het ware van binnenuit getoond worden. Zo vullen ze de synecdoche aan met een metafoor: het bloeden van de lava verwijst naar de pijnlijke wonden die aan de aarde toegebracht worden.

In het verlengde van de video van lava die in de Entresol getoond wordt, is Hervé Charles geïnteresseerd in bellen vulkanische modder. Hij fotografeert deze bellen in IJsland. Vervolgens modelleert hij ze via morphing. Zo creëert hij samengestelde beelden aan de hand van werkelijke en natuurlijke vormen.

Technologische reconstructie, vervolg

Als een echo van de roodachtige kleurschakeringen van de vulkaanlandschappen is het gelijkvloers van de Salle Pierre Dupont gewijd aan het huidige onderzoek van de kunstenaar naar de Rio Tinto, een gebied dat doordrenkt is van dezelfde kleuren en verkend wordt in de serie **EXTRACTION**. De fotograaf komt hierop terug door gebruik te maken van fotogrammetrie, een techniek voor modelering in 3D, waarbij gebruik gemaakt wordt van een groot aantal foto's die vanuit verschillende gezichtspunten genomen zijn. Dit procedé wordt vooral gebruikt in de archeologie, geologie en cartografie om precieze digitale weergaven van een voorwerp of een echte site te maken.

De kunstenaar toont hier een enorme, immersieve video-installatie die ook het einde van deze tentoonstelling inluidt. Het is een soort hallucinante reis waarbij het oog vrij over de vormen, texturen en kleuren glijdt, zonder referentiepunten in tijd en ruimte, tussen het beeld als index (vastleggen van een patroon in de werkelijkheid) en het virtuele beeld (digitaal gecreëerd).

Deze installatie werd voor de tentoonstelling gemaakt en vormt een link tussen zijn milieubewustzijn van vandaag en dat van het begin. Ze legt ook getuigenis af van de voortdurende aandacht van de fotograaf voor de technologische ontwikkelingen van zijn medium en voor de maatschappelijke uitdagingen, vooral in dit post-truth-tijdperk. De term 'post-truth', die in 2016 tot "woord van het jaar" werd gekozen door de Oxford English Dictionary, verwijst naar een manier waarop informatie verspreid wordt waarbij er niet de minstens twijfel of bezorgdheid is over de waarachtigheid en geldigheid ervan.

Hervé Charles dompelt ons volledig onder in deze beelden en maakt hierbij nogmaals gebruik van de kracht van de synecdoche: de beleefde ervaring van de onderdompeling in zijn video-installatie legt de ervaring vast die we dag in dag uit beleven in onze mediamaatenschap waarin we altijd verbonden zijn.

Petit Musée

Het *Petit Musée* [Kleine Museum] is een ruimte voor publiekswerking die bedoeld is voor en gericht is op kinderen. Het toont een selectie werken uit de collectie waarin het natuurlijke aspect van de foto's van Hervé Charles een weerklink vindt.

Aan het onthaal van het museum is er een enveloppe met activiteitenfiches beschikbaar om het thema van de vier elementen met de allerkleinsten te bekijken. Vraag er gerust om, ga zitten en wees creatief met de inhoud van de bakken met materiaal!